

**П. Є. Житний**, канд. екон. наук, доц.,  
зав. кафедрою «Банківська справа»,  
СНУ ім. В.Даля, м. Луганськ,  
**Тищенко В.В.**, ст. викл. кафедри «Банківська справа»,  
СНУ ім. В.Даля, м. Луганськ

## ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

*Постановка проблеми.* З розвитком ринкових відносин в Україні суттєво збільшився рівень ризиковості господарської діяльності. Підприємствам приходится функціонувати в умовах все більшої невизначеності. Це висуває на перший план завдання забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства. При цьому під фінансовою стійкістю слід розуміти здатність підприємства безперервно здійснювати виробничо-фінансову діяльність, максимально використовуючи позитивне і зводячи к мінімуму негативний вплив зовнішніх та внутрішніх факторів [1, с. 172]. Складовою частиною фінансової стійкості є пошук шляхів удосконалення діючої системи фінансового управління, і зокрема тих управлінських функцій, які відповідають за інформаційне забезпечення. Для того, щоб управлінська система мала можливість своєчасно і ефективно реагувати на численні фінансові загрози і негативні чинники зовнішнього і внутрішнього середовища, є необхідним відповідний розвиток інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень. Вирішенню цих завдань повинна сприяти облікова політика, яка визначає ідеологію економіки підприємства на тривалий термін, сприяє посиленню обліково-аналітичних функцій в управлінні підприємством, дозволяє оперативно реагувати на зміни, які відбуваються в виробничому процесі, ефективно адаптувати виробничу систему умовам зовнішнього середовища, знизити економічний ризик та досягти успіхів у конкурентній боротьбі.

*Аналіз досліджень та публікацій.* Різним аспектам проблеми інформаційного забезпечення системи управління фінансовою стійкістю виробничих систем присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних дослідників [2—12]. Однак, не дивлячись на постійний інтерес до цієї проблеми з боку науковців, цілий ряд питань залишається невирішеним і дискусійним. Так, остаточно не з'ясовано склад принципів і вимог щодо облікової політики, як до системи інформаційного забезпечення управління фінансовою стійкістю підприємства.

*Метою статті є* обґрунтування підходу щодо організації інформаційного забезпечення системи управління з огляду її орієнтації на підтримку достатнього рівня фінансової стійкості при формуванні облікової політики підприємства.

*Викладення основного матеріалу.* Для функціонування підприємства, а тим паче, для його ефективної діяльності, об'єктивно потрібна ін-

формація про наявність будь яких загроз, щоб попередити або подолати їх негативну дію. У зв'язку з цим все більш уваги надається розвитку різного роду інформаційних систем управління.

*Таблиця 1*

**ВИДИ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ОЦІНЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ  
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА**

Законодавчо- правова	Укази Президента, Закони Верховної Ради, Декрети Кабінету Міністрів України
	Кодекси законів кримінального і цивільного права
Нормативна	Постанови, інструкції, положення, рішення, рекомендації, вказівки та ін.
	Економічні нормативи: обов'язкових резервів, адекватності капіталу, ліквідності балансів, інвестиційної діяльності, максимального ризику та ін.
	Положення про штатний розпис, права, обов'язки, відповідальність і матеріальне стимулювання персоналу
Планово- бюджетна	Плани-проекти: стратегічні і тактичні
	Кошториси на утримання апарату управління, вивчення ринку, проведення реклами та ін.
Обліково- статистична	Бухгалтерський баланс. Первинні документи (рахунки, ордери, договори, платіжні документи тощо); обліково-аналітичні реєстри (оборотні, касові відомості, журнали, книги та ін.)
	Податкова декларація
	Звітність: статистична, бухгалтерська (баланс, звіт про фінансові результати), оперативна (внутрісистемні зведення і повідомлення, позасистемні звіти тощо)
Аналітично- пошукова	Матеріали зборів, засідань, нарад, семінарів, конференцій, з'їздів та ін.
	Дані масових джерел інформації: телебачення, радіо, преса, періодичні видання тощо
	Аналітична інформація: анкетування, опитування, огляд запитів клієнтів у мережі установ банку

Для проведення комплексного аналізу фінансової стійкості підприємства необхідно мати аналітичні матеріали, що дають змогу одержати достовірну, повну і всебічну інформацію о підприємстві (його фінансовий стан і результати діяльності), а також сформувати інформаційну систему управління. До інформаційного забезпечення системи управління фінансовою стійкістю підприємства слід відносити, насамперед,

законодавчо-правову, нормативну, планово-бюджетну, обліково-статистичну і аналітично-пошукову інформацію (табл. 1).

На сучасному етапі управління фінансовою стійкістю підприємства ґрунтується тільки на даних балансу, проте, як свідчать дані приведені в таблиці 1, значний вплив на формування інформаційної системи фінансової стійкості здійснюють фактори зовнішнього середовища, які не відображені в балансі. Тому, на наш погляд, необхідно враховувати вплив факторів зовнішнього середовища, що дає змогу зробити облікова політика.

В останній час в економічній літературі розвиток інформаційної системи управління у переважній більшості випадків пов'язується не тільки з розвитком традиційно відомих управлінських функцій, скільки з доцільністю виділення нових функцій, які будуть відповідати за процес створення інформації, необхідної для управління фінансовою стійкістю підприємства (до таких функцій слід відносити і формування облікової політики). Це у свою чергу ставить нові завдання перед практикою фінансового управління — створення умов для повноцінного функціонування системи інформаційного забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Відомо, що під інформаційним забезпеченням розуміється процес безперервного цілеспрямованого підбора відповідних інформаційних показників, необхідних для здійснення аналізу, планування й підготовки управлінських рішень. Виходячи із цього можна вважати, що інформаційне забезпечення є концептуальною модифікацією процесів господарської діяльності підприємства, у ході якої цілеспрямовано формуються індикатори, які дозволяють найбільш простим способом і з достатньою вірогідністю оптимізувати вибір альтернатив прийняття рішень [13, с. 37].

Таким чином інформаційна система розглядається як сукупність двох підсистем (керованої й керуючої), де реалізуються різні функції управління: планування, організація, облік і аналіз, контроль і регулювання, прийняття рішень [14]. Останні пов'язані з конкретними сферами діяльності (операційної, інвестиційної й фінансової). З огляду на це, зрозуміла цінність інформації в реалізації різних функцій управління й координації дій при прийнятті рішень.

В умовах ринкових відносин, коли сфера товарообміну є вкрай не стійкою, успіх підприємства визначається знанням потреб ринку та стану його зовнішнього середовища. Особисте місце в цьому процесі належить фінансовій звітності, яка характеризує економічну діяльність підприємства у зовнішньому середовищі і є кінцевою складовою облікової політики. В таких умовах облікова політика має управлінську спрямованість і визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал щодо ділового партнерства, оцінює ступень гарантованості економічних інтересів як самого підприємства, так і його партнерів у фінансових та інших відносинах.

Фінансова звітність застосовується практично в усіх функціях фінансового управління, що перш за все реалізується у двох групах мето-

дів — фінансовому аналізу та управлінні балансами підприємства. При цьому фінансова звітність має три головні особливості: по-перше, вона є об'єктивним відображенням фінансових операцій, які проводяться підприємством; по-друге, виступає як обґрунтування прийняття управлінського рішення; по-третє, фінансова звітність виконує контрольні функції системи управління. Саме тому фінансова звітність є важливим інструментом системи управління, об'єднує такі її основні функції, як облік, контроль, аналіз, планування тощо.

Фінансова звітність дозволяє прослідкувати динаміку потоків грошових коштів, зробити висновки про їх доцільність, правову обґрунтованість та ефективність. Все це робить фінансову звітність об'єктом досконалого вивчення не тільки менеджерами конкретного підприємства, але й внутрішніми та зовнішніми аудиторами, конкурентами, банківськими і податковими органами тощо.

З точки зору інформаційного забезпечення процесу управління фінансовою стійкістю підприємства особистої уваги заслуговує управлінський облік. Він забезпечує виявлення, збір, аналіз інформації, яка потрібна управлінському персоналу для розробки бізнес-планів, фінансових бюджетів і сприяє вирішенню поточних та стратегічних економічних задач виробничих систем.

Вибір найбільш прийнятної інформаційної моделі залежить від умов і факторів, які визначають інформацію (теорія непередбачених обставин, що була запропонована Отлі (Otlel, 1980). При цьому визначення характеристик інформаційної системи залежить від конкретно заданих обставин, умов і методів стратегічного аналізу [15, с. 614].

Зокрема до методів стратегічного аналізу, які складають зміст технології аналізу фінансової стійкості підприємства (діагностики внутрішніх ресурсів компанії та можливостей і загроз зовнішнього середовища) відносять методи SWOT, STEP і STEEPV-аналізу, які мають суттєве значення для створення інформаційної бази системи управління фінансовою стійкістю підприємства.

*Висновки і напрямки подальших досліджень.* На підставі проведеного дослідження можна зробити такі основні висновки.

1. Удосконалення інформаційного забезпечення системи управління фінансовою стійкістю підприємства вимагає суттєвого розширення інструментарію всіх управлінських функцій інформаційної спрямованості і, особливо, планування, обліку, аналізу тощо.

2. Обліково-аналітичне забезпечення дає змогу своєчасно, на стадії формування облікової політики врахувати дію внутрішніх і зовнішніх чинників на виробничу систему. Це дозволяє знати керівництву, на яких напрямках підприємству необхідно терміново зосередити увагу і ресурси, зробити суб'єкт господарювання менш уразливим в конкурентному середовищі.

3. Удосконалення інформаційного процесу може здійснюватися шляхом запровадження в практику управління вітчизняних підприємств добре відомих за кордоном і ще недостатньо розповсюджених в Україні методів, які складають зміст технології діагностики внутрішніх

ресурсів компанії та можливостей і загроз зовнішнього середовища, зокрема методів SWOT, STEP і STEEPV-аналізу та інших.

Таким чином, нами обґрунтовано загальний підхід щодо облікової політики, яка сприяє інформаційному забезпеченню системи управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання. Перспективи досліджень, на наш погляд, пов'язані із подальшим дослідженням організаційних засад облікової політики щодо покращення інформаційного забезпечення системи управління фінансовою стійкістю підприємства.

## ЛІТЕРАТУРА

1. *Назаров В. В.* Формирование механизма устойчивости производственно-финансовой деятельности предприятий малого бизнеса. // Економіка, менеджмент, підприємництво. Збірник наукових праць. — Луганськ: СУДУ. — № 2. — 2000.
2. Контроллинг в бизнесе. Методологические и практические основы построения контроллинга в организациях / А.М. Карминский, Н.И. Оленев, А.Г. Примаков, С. Г. Фалько. — М.: Финансы и статистика. — 256 с.
3. Контроллинг как инструмент управления предприятием/Е. А. Ананькина, С. В. Данилочкин, Н. Г. Данилочкина и др.; Под ред. Данилочкиной Н.Г. — М.: ЮНИТИ, 2002. — 279 с.
4. *Новикова И. В.* Контроллинг как путь предупреждения банкротства предприятия // Актуальні проблеми економіки. — 2003. — № 4. — С. 63—66.
5. *Павликівська О. І., Папінко В. З.* Контролінг — концепція стратегічного управління / Вісник Житомирського держ. технологічного ун-ту. Серія «Економічні науки». — 2004. — № 4 (30). — С. 204—208.
6. *Сухарева Л. А., Петренко С. Н.* Контроллинг — основа управления бизнесом. — К.: Эльга, Ника-Центр, 2002. — 208 с.
7. *Тереженко О. О.* Контролінг у системі антикризового управління підприємством // Фінанси України. — 2001. — № 12. — С. 56—63.
8. *Толкачева Е. В.* Стратегический контроллинг в системе управления предприятием // Менеджмент в России и за рубежом. — 2004. — № 4. — С. 109—117.
9. *Пич Г., Шерм Э.* Уточнение содержания контроллинга как функции управления и его поддержки // Проблемы теории и практики управления. — 2001. — № 3. — С. 101—107.
10. *Ву Тхієу Занг.* Організація управління процесом адаптації підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук.: 08.06.01. / СУДУ. — Луганськ, 1999. — 21 с.
11. *Бендинов М.А.* Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития // Менеджмент в России и за рубежом. — 2000. — №2. — С. 17—30.
12. *Трененков Е.М., Дведенидова С.А.* Диагностика в антикризисном управлении // Менеджмент в России и за рубежом. — 2002. — № 1. — С. 3—25.
13. *Друри К.* Управленческий и производственный учет: Пер. с англ. / Учебник. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — 1071 с.
14. *Костырко Л.А.* Диагностика потенциала финансово-экономической устойчивости предприятия: Монография.—Луганск: Изд-во СНУ им. В.Даля, 2004.240 с.
15. *Романов А.Н., Одинцов Б.Е.* Советующие информационные системы в экономике: Учебное пособие для Вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. — 487 с.